

**Նախադպրոցական տարիքի երեխաների սոցիալական
ակտիվությունը ձևավորող մանկավարժական պայմանները**

**Քարմիրե Վիրաբյան
Արմինե Մանուկյան**

DOI: <https://doi.org/10.58726/27382915-2023.1-506>

***Հանգուցային բառեր.** մտավոր զարգացում, մանկավարժական պայման, նախադպրոցական տարիք, սոցիալական միջավայր, խաղային գործունեություն, հնարավորություն, կրթական գործընթաց*

Նախաբան

Մանկավարժական գիտության և պրակտիկայի ժամանակակից վիճակը բնութագրվում է արմատական փոփոխություններով, որն էլ խնդիր է դնում ձևավորել նոր անհատականություն՝ սոցիալապես ակտիվ, ստեղծագործ, փոխակերպող գործունեության ընդունակ, անկախ որոշումներ կայացնելու պատրաստ: Հասարակության կողմից դրված այս պահանջները վերաբերում են նաև ժամանակակից նախադպրոցական կրթությանը: Նրանք առաջնահերթ են համարում բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու անհրաժեշտությունը անձնավորության կրթության համար, որն ուղղված է շրջակա միջավայրի հետ լիարժեք փոխգործակցությանը՝ տարիքային և անհատական առանձնահատկություններին, հնարավորություններին համապատասխան:

Հետազոտության գիտական նորույթը այն է, որ ստեղծել ենք մանկավարժական նոր պայմաններ, որոնք ապահովում են երեխաների սոցիալական ակտիվության համար անհրաժեշտ գործառնական դաշտ:

Հետազոտության արդիականությունը պայմանավորված է նրանով, որ նախադպրոցական տարիքը համարվում է ամենաբարենպաստ շրջան սոցիալական ակտիվության զարգացման համար: Այն պայմանավորված է մի կողմից սոցիալական ազդեցությունների նկատմամբ ունեցած բարձր զգայունությամբ, մյուս կողմից՝ կամայականության, ինքնագիտակցության, ներքին էթիկական տարրերի զարգացմամբ, շարժառիթներով, փորձի ընդհանրացմամբ, որն ապահովում է երեխայի գիտակցության և անկախության որոշակի մակարդակ (Շ. Ա. Ամոնաշվիլի, Լ. Ս. Վիգոտսկի, Ա. Լ. Վենգեր, Լ. Ի. Բոժովիչ, Մ. Ի. Լիսինա, Վ. Ս. Մուխինա և այլք): Հոգեբանական և մանկավարժական գրականության վերլուծությունը թույլ է տալիս եզրակացնել, որ անձի սոցիալական ակտիվության ձևավորման տարրերը միշտ եղել են սոցիալական և բարոյական կրթության կարևորագույն մաս: Այնուամենայնիվ, սոցիալական ակտիվության խնդիրը, նրա դրսևորումները և դինամիկան նախադպրոցա-

կան տարիքում գործնականում լիարժեք ուսումնասիրված չեն: Նախադպրոցական տարիքի երեխայի սոցիալական ակտիվության ուսումնասիրության մոտեցումների որոնման ընթացքում հարց առաջացավ այն մանկավարժական պայմանների կիրառման մասին, որում սոցիալական ակտիվությունը կարող է առավել արդյունավետ ձևավորվել: Ուստի մեր առջև նպատակ ենք դրել բացահայտել այն մանկավարժական պայմանները, որոնք հնարավորություն կտան ձևավորել նախադպրոցական տարիքի երեխաների սոցիալական ակտիվությունը գործունեության տարբեր տեսակներում:

Սոցիալական ակտիվության ձևավորման մանկավարժական պայմանները

Հայտնի է, որ մարդու ցանկացած գործունեություն տեղի է ունենում արտաքին աշխարհի, հասարակության, սոցիալական միջավայրի հետ նրա փոխգործակցության ընթացքում: Մարդու և հասարակության փոխազդեցության ձևերից մեկը սոցիալականացման գործընթացն է: Մարդը սովորում է հասարակության նորմերը, կանոնները, պահանջները՝ դառնալով նրա լիիրավ անդամ, և այդ գործընթացը պայմանավորված է անհատի ակտիվ գործունեությամբ, նրա ակտիվ ընդգրկմամբ սոցիալական միջավայրում: Իսկ առաջին պլան է մղվում նախադպրոցական տարիքի երեխային սոցիալական աշխարհին ծանոթացնելու խնդիրը, ինչը նրա համար նշանակում է «ճանապարհներ բացել հասարակության նորմերի օպտիմալ զարգացման համար և, որ ամենակարևորն է, ընդլայնել նրա ինքնազարգացման կարողությունները» (Դ. Բ. Ֆելդշտեյն):

Ինչպե՞ս կարող ենք ձևավորել նախադպրոցական տարիքի երեխաների սոցիալական ակտիվությունը:

Նախադպրոցական տարիքի երեխաների կրթական գործընթացի առաջատար նպատակը յուրաքանչյուր երեխայի անձնավորության ձևավորումն ու զարգացումն է: Անձնավորությունը՝ որպես անձի սոցիալական հատկանիշ, չի կարող զարգանալ առանց նրա մեջ սոցիալական ակտիվության ձևավորման:

Սոցիալական ակտիվությունն ինքնաբերաբար չի առաջանում: Ձևավորումը նպատակաուղղված աշխատանք է պահանջում՝ սկսած նախադպրոցական տարիքից, քանի որ այստեղ դրվում է անհատականության հիմքը, զարգանում են տարբեր հարաբերություններ միջավայրի հետ: Երեխայի զարգացման գործընթացում յուրացվում են սոցիալական նորմեր ու կանոններ, բարելավվում է նրա վարքը, և նրա գործողությունները ստանում են սոցիալապես որոշված ձև: Ջարգացման գործընթացը պասսիվ չէ, այլ իրականացվում է սոցիալական միջավայրի հետ երեխայի ակտիվ փոխազդեցության արդյունքում: Անհրաժեշտ է, որ հենց սկզբից նման գործունեությունը ստանա ընդգծված սոցիալական բնույթ:

Սոցիալական ակտիվությունը ձևավորվում է երեխայի գործունեության ընթացքում: Ավագ նախադպրոցականներն ակտիվորեն շփվում են իրենց հասակակիցների հետ ինչպես ազատ, այնպես էլ կազմակերպված գործունեության տարբեր տեսակներում: Նախադպրոցական տարիքի երեխայի գործունեության բոլոր ոլորտներում կոլեկտիվ գործունեությունը նրանց մեծ մասի կողմից դիտվում է որպես գրավիչ, օգտակար և նախընտրելի: Համատեղ գործունեությունը և հասակակիցների հետ շփումը հիմք են հանդիսանում դրական, ընկերական հարաբերությունների զարգացման, փոխօգնության համար, երեխաների մոտ առաջացնում են միմյանց նկատմամբ կարեկցանքի զգացում, ինչը անհրաժեշտ հիմք է հանդիսանում սոցիալական ակտիվության զարգացման համար:

Սոցիալական ակտիվությունը՝ որպես անձի համալիր կրթություն, ներառում է գործունեության տարբեր տեսակների կարևորության գիտակցումը, դրան մասնակցելու պատրաստակամությունն ու ցանկությունը, ինքնուրույն գործելու կարողությունը, նախաձեռնողականությունը, աշխատասիրությունը, պատասխանատվությունը և այլն: Երեխան սպունգի նման կլանում է իր հետ աշխատող դաստիարակի գիտելիքները, կարողությունները, վարքառճը: Ուստի և՛ ինքնուրույն, և՛ հատուկ կազմակերպված ուսուցումն ու դաստիարակությունը մեծապես նպաստում են նրա բազմակողմանի զարգացմանը: Պատշաճ կազմակերպված ուսումնադաստիարակչական միջավայրը ծառայում է որպես լիարժեք զարգացման աղբյուր, որի ընթացքում երեխան մեծահասակի օգնությամբ ձեռք է բերում անհրաժեշտ որակներ և անհատականության գծեր:

Սոցիալական ակտիվությունը հասկացություն է, որն արտացոլում է հասարակության մեջ անհատների և սոցիալական խմբերի գործունեության բնույթը:

Սոցիալական ակտիվության առանձնահատկությունն այն է, որ այն դրսևորվում է գործունեության մեջ: Այնուամենայնիվ, ակտիվությունը պարզապես գործունեությունն չէ, այն անհատի կյանքում արտաքին և ներքին միտումների արտացոլման, արտահայտման և իրականացման միասնությունն է: Ակտիվությունը այն առանձնահատկությունն է, որը դրսևորվում է պահանջմունքները բավարարող օբյեկտների և ինֆորմացիայի որոնումներում: Նրա վերջնական նպատակն է պահանջմունքների բավարարումը և միջավայրի վրա վերահսկողություն սահմանելը [4, 8-9]: Ակտիվությունը մարդկային գործունեության, հաղորդակցման և վարքի մոդելավորման, կառուցվածքի և ինքնիրացման արժեքավոր միջոց է: Սոցիալական ակտիվությունն անձնավորության այն հատկությունն է, որն արտահայտվում է գոր-

ծունեության տարբեր ձևերով՝ խաղերի, ուսումնական, սպորտային, կերպարվեստային և հասարակական գործունեության մեջ: Սոցիալական ակտիվությունն ուղղված է շրջապատող աշխարհի վերափոխմանը և սեփական անձնավորության ձևավորմանը: Այսինքն՝ սոցիալական ակտիվության արդյունքն ինքը՝ մարդն է. այն ուղղված է մարդու կենսագործունեության ապահովմանը [2, 107-108]: Նախադպրոցական տարիքի երեխաների սոցիալական ակտիվության ձևավորման կարևոր առանձնահատկություն է նաև այն, որ նրա գործունեության նպատակային կողմնորոշումը մեծապես պայմանավորված է նախադպրոցականի հիմնական գործունեության բնույթով և այն դիրքորոշմամբ, որը ճիշտ է իր համար:

Մեր ուսումնասիրության մեջ ենթադրում ենք, որ մանկավարժական որոշակի պայմանների պահպանման դեպքում սոցիալական ակտիվության ձևավորումը ավելի արդյունավետ կլինի ավագ նախադպրոցական տարիքում:

«Մանկավարժական պայմաններ» հասկացության սահմանումը հիմնարար նշանակություն ունի մեր ուսումնասիրության համար, քանի որ ցանկացած կրթական համակարգ չի կարող կատարելագործվել առանց այդ պայմանների կիրառման: Մանկավարժական պայմաններն այն հանգամանքներն են, որոնք նպաստում են ուսումնական գործընթացում նպատակին հասնելուն [1, 316]:

S. Լևկինան կարծում է, որ մանկավարժական պայմանները նպատակին հասնելուն ուղղված բովանդակության, ձևերի, մեթոդների, տեխնիկայի, նյութական և տարածական միջավայրի օբյեկտիվ հնարավորությունների ամբողջությունն են [6, 94]: Միննույն ժամանակ, մանկավարժական պայմանների փաթեթը պետք է լինի ամբողջական, քանի որ պատահական պայմանները չեն նպաստում արդյունավետության բարձրացմանը: Այդ մասին է վկայում նախադպրոցական կրթության համակարգում տիրող իրավիճակը:

Երեխայի մոտ ակտիվությունը ի հայտ է գալիս տարբեր տեսակի գործունեության մեջ՝ խաղ, աշխատանք, ուսուցում: Գործողություններից յուրաքանչյուրն ուղղված է որոշակի կարիքների բավարարմանը. խաղային գործունեությունն իրենից ներկայացնում է ինքնարժեք գործունեություն, որը նախադպրոցականին շնորհում է ակտիվության, ներքին ազատության և ինքնուրույնության զգացողություն, ցանկալին իրողություն դարձնելու վստահություն, իրականության իր տեսանկյունից նշանակալի կողմերը կրկին վերապրելու, հաճույք և բավարարվածություն զգալու հնարավորություններ [3, 213-214]: Աշխատանքի միջոցով նախադպրոցականն ավելի է մտերմանում մեծահասակի հետ, ճանաչում սեփական հնարավորությունները, ձեռք է բերում

կյանքի հմտություններ, փորձում ինքնահաստատվել: Ուսուցումը բավարարում է երեխայի հետաքրքրությունները ուսումնական գործունեության նկատմամբ (գիտելիք, կարողություն և հմտություն):

Ակտիվությունը գործունեության խթանն է: Բայց եթե գործունեությունը կազմակերպված չէ, չի ապահովվում նրա զարգացումը, ապա ակտիվությունը դեռ «ելք է փնտրում» և կարող է ընդունել անցանկալի ձևեր:

Առանց մեծահասակի երեխան չի կարող գոյատևել որպես կենդանի օրգանիզմ և չի կարող զարգանալ որպես սոցիալական անձնավորություն: Շատ բան կախված է նրանից, թե արդյոք մեծահասակը երեխայի կողքին է: Եթե երեխան շրջապատված է բարի, սիրալիք, զուսպ մարդկանցով, եթե նրանք աշխատասեր են և կենսուրախ, ապա նրա սոցիալական փորձը լի է մարդկային փոխազդեցության հենց այդպիսի օրինաչափություններով: Եթե երեխան ապրում է նյարդայնության, թշնամանքի, կոպտության միջավայրում, ապա նա ձեռք է բերում համապատասխան սոցիալական փորձ: Իհարկե, սրանից չի բխում, որ միայն այս փորձով երեխան կապրի իր կյանքը, բայց նման պայմաններում հակասոցիալական դառնալու հավանականությունն ավելի մեծ է: Նաև անհնար է երաշխավորել բարեկեցիկ ընտանիքում դաստիարակության լիովին հաջող արդյունք: Ցավոք, անձնավորություն դառնալու գործընթացը շատ բարդ է և ենթակա է բազմաթիվ անտեսանելի ազդեցությունների:

Սոցիալական ակտիվությունն իր կառուցվածքում ներառում է.

1. ինքնուրույն նպատակներ դնելու և հասնելու դրանց իրականացմանը,
2. գործունեության ընթացքում մեթոդներ ընտրելու և դրանցով գործելու կարողություն,
3. գործունեության արդյունքներն ինքնուրույն վերահսկելու և գնահատելու կարողություն:

Նախադպրոցականների սոցիալական ակտիվությունը առարկայական գործունեության մոտեցման տեսանկյունից սահմանվում է որպես անձի գործունեության ձև, որը որոշում է անձնավորության գիտակցության և սոցիալական իրավասության զարգացումը, որը դրսևորվում է հետևյալ տեսանկյուններով.

1. ճանաչողական տեսանկյուն (դրսևորվում է ցանկության, հետաքրքրության, գործունեության, աշխատանքի, խաղի, մարդկանց փոխհարաբերությունների դիտարկման, նրանց կոնֆլիկտների լուծման, բանակցելու, վարքագծային խնդիրներ քննարկելու ունակությամբ և այլն),
2. հուզական և մոտիվացիոն տեսանկյուն (կապված մեծահասակների և

հասակակիցների հետ շփվելու անհրաժեշտության, նրանց նկատմամբ հոգատար վերաբերմունքի, նրանց հետ փոխգործակցությունը պահպանելու և զարգացնելու պատրաստակամության և ցանկության հետ),

3. գործնական տեսանկյուն (կապված մեծահասակների և հասակակիցների հետ անմիջական փոխգործակցության հետ):

Այս տարիքի երեխաների մոտ արդեն կարելի է տեսնել սիրելիների հանդեպ անկեղծ մտահոգության դրսևորումներ, գործողություններ, որոնք ուղղված են նրանց անհանգստությանը և հոգատարությանը: Երեխան ձեռք է բերում զգացմունքների բուռն, սուր դրսևորումները որոշ չափով զսպելու կարողություն, 5-6 տարեկան երեխան կարող է զսպել արցունքները, թաքցնել վախը և այլն: Նա սովորում է զգացմունքների «լեզուն», հայացքների, դեմքի արտահայտությունների, ժեստերի, կեցվածքների, շարժումների, առողջանության օգնությամբ զգացմունքների ամենանուրբ երանգներն արտահայտելու ձևերը:

Առաջատար գործունեությունը սյուժետադերային խաղն է: Հենց խաղում երեխան ստանձնում է չափահասի դերը՝ կատարելով իր սոցիալական գործառույթները: Ավելին, ավագ նախադպրոցական տարիքի երեխան կարող է նախ ընտրել բոլոր այն իրերը, որոնք իրեն անհրաժեշտ են վարսավիր խաղալու համար, և միայն դրանից հետո սկսել խաղը: Սյուժետադերային խաղի հետ մեկտեղ նախադպրոցական տարիքի վերջում երեխաների մոտ ի հայտ են գալիս կանոններով խաղեր («Պահմտոցի», «Սագեր-կարապներ»), որոնք ձևավորվում են կանոններին ենթարկվելու կարողություն: Նախադպրոցական տարիքի ավարտին խաղերում ձևավորվում են այն որակները (նորագոյացություններ), որոնք հիմք են հանդիսանում կրտսեր դպրոցական տարիքում ուսումնական գործունեության համար:

Այսօր նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում ուսուցումը դիտվում է ոչ թե որպես նախնական փուլ դպրոցից առաջ, այլ որպես երեխայի կյանքի ինքնուրույն, կարևոր շրջան, որպես մարդու կյանքում շարունակական կրթության ճանապարհին կարևոր հանգրվան:

Հայտնի է, որ մարդու ցանկացած գործունեություն տեղի է ունենում արտաքին աշխարհի, հասարակության, սոցիալական միջավայրի հետ նրա փոխգործակցության գործընթացում: Մարդու և հասարակության փոխազդեցության ձևերից մեկը սոցիալականացման գործընթացն է: Մարդը սովորում է հասարակության նորմերը, կանոնները, պահանջները՝ դառնալով նրա լիիրավ անդամ, և այդ գործընթացը պայմանավորված է անհատի ակտիվ գործունեությամբ, սոցիալական միջավայրի ակտիվ ընդգրկմամբ:

Այսպիսով, ավագ նախադպրոցական տարիքի երեխաների սոցիալական ակտիվության ձևավորման համար անհրաժեշտ է պահպանել հետևյալ մանկավարժական պայմանները, որոնց տեսական հիմնավորումը ներկայացված է սույն կետերում.

- կրթական միջավայրի ամբողջականությունը, որն արտահայտված է մանկապարտեզի ողջ թիմի ընդհանուր արժեքային կողմնորոշումներում (սոցիալական և բարոյական նորմեր, որոնց հիման վրա կառուցվում են բոլոր մասնակիցների միջև վարքն ու գործունեությունը),
- ավագ նախադպրոցական տարիքի երեխաների սոցիալական ակտիվության զարգացման վերաբերյալ մանկավարժական առաջադրանքների, սկզբունքների և մոտեցումների միասնական պահանջ,
- նախադպրոցական հաստատության երեխաների և մեծահասակների միավորումը համատեղ, սոցիալապես նշանակալի գործերով, ավանդույթներով, տոներով և այլն,
- համագործակցության և փոխադարձ օգնության վրա ուսուցման և դաստիարակության գործընթացի իրականացում,
- հասկանալի մանկապարտեզի կյանքը որպես ամբողջություն, որն էլ հնարավորություն է տալիս բավարարել իրենց անհատական կարիքներն ու շահերը՝ հաշվի առնելով գործունեության ընդհանուր նպատակը և այլ մասնակիցների տեսակետները:

Սոցիալական ակտիվությունը ձևավորող առաջադրանքներ

Ուսումնասիրության ընթացքում երեխաների սոցիալական ակտիվության հաջող ձևավորման համար մենք օգտագործել ենք խաղերը: Ի վերջո, բոլորը գիտեն, որ նախադպրոցական տարիքում առաջատար գործունեությունը խաղն է: Ահա մի քանի խաղերի օրինակներ.

Շարժական խաղ՝ «Ցույց տուր երաժշտություն»

Նպատակը – ընդհանուր ֆիզիկական զարգացում, ուրբալիկայի, արտահայտիչ շարժումների և երաժշտական լսողության զարգացում:

Խաղի ընթացքը – երեխաները բաժանվում են խմբերի, ամեն մի խմբի առաջարկվում է լսել երաժշտությունը, այնուհետև պատկերել այդ մեղեդու բեմականացումը շարժումներով, նրբագեղությամբ, դեմքի արտահայտությամբ: Կարող են ստեղծել փոքր սյուժե: Գնահատվում է նրբագեղությունը, ուրբալիկան, արտահայտչականությունը, ստեղծագործական մոտեցումը:

Խաղ «Ով ի՞նչ է անում»

Նպատակը – երեխաներին սովորեցնել փոխկապակցել տարբեր մասնագիտությունների տեղ մարդկանց գործողությունները:

1. Ո՞վ է սովորեցնում երեխաներին – ուսուցիչը, դաստիարակը,

2. Ո՞վ է բուժում հիվանդին – բժիշկը,
3. Ո՞վ է ներկում պատերը – ներկարարը,
4. Ո՞վ է հարդարում վարսերը – վարսավիհը,
5. Ո՞վ է թխվածք պատրաստում – խոհարարը,
6. Ո՞վ է բուժում կենդանիներին – անասնաբույժը:

Հարցերը պետք է տրվեն արագ՝ մեկը մյուսի հետևից: Պատասխանները պետք է լինեն կարճ և հստակ:

Պատասխանն ուշացնողը տուգանվում է (երգում կամ արտասանում է):

Խաղ – «Մեղա տիկնիկը թեյում է»

Նպատակը – երեխաներին սովորեցնել սպասքաղրման կանոնները.

1. ստեղծել սննդից օգտվելու համար պայմաններ,
2. սպասքը դասավորել որոշակի կարգով,
3. ապահովել համապատասխան սպասքով:

Դաստիարակել մարդկային զգացմունքներ և ընկերական հարաբերություններ:

Խաղի ընթացքը – Դաստիարակչուհին խմբասենյակ է մտնում գեղեցիկ հագնված տիկնիկի հետ: Երեխաները դիտում են տիկնիկին, անվանում հագուստի անունները: Դաստիարակչուհին հայտնում է, որ այսօր տիկնիկի ծննդյան օրն է: Մեղա տիկնիկը հյուրեր ունի: Պետք է օգնել տիկնիկին տոնական սեղան պատրաստել (օգտագործվում են խաղի համար նախատեսված կահույք և սպասք): Դաստիարակչուհին երեխաների հետ լվանում է ձեռքերը, սեղանին փռում է սփռոցը, կենտրոնում դնում ծաղկաման, ծալադրում և տեղադրում է անձեռոցիկները, պատրաստում թեյի բաժակները և ափսեները, կողքին՝ պատառաքաղներ, գդալներ, դանակներ: Այնուհետև հյուրընկալում են հյուրերին, և տիկնիկները նստում են իրենց տեղերում:

Մեղանի շուրջ հարմարավետ զգալու համար մեծ նշանակություն ունի սպասքից օգտվելու իմացությունը: Յուրաքանչյուր մարդ դեռ վաղ տարիքից պետք է ծանոթ լինի բարեկիրթ վարվելակերպի ոսկե կանոններին:

Եզրակացություն

Նախադպրոցական տարիքի երեխաների սոցիալական ակտիվության զարգացման համար ուսումնական հաստատություններում ստեղծված մանկավարժական պայմանների վերլուծությունը ցույց տվեց, որ դաստիարակները ունեն մեծ հնարավորություն նախադպրոցականների սոցիալական ակտիվության զարգացման գործում: Ուսումնասիրության արդյունքում պարզեցինք, որ ավագ նախադպրոցական տարիքի երեխաների մոտ նրանց սոցիալական ակտիվության դրսևորման մակարդակը որոշվել է արտաքին և ներքին գործոնների ազդեցությամբ:

Ավագ նախադպրոցական տարիքի երեխաների սոցիալական ակտիվության զարգացումը մանկապարտեզի կրթական համակարգում հաջող է ընթանում այս գործընթացի փուլային կառուցմամբ, որն ապահովում է սոցիալական ակտիվության հիմնական բաղադրիչների զարգացումը և ենթադրում է նախադպրոցականների աստիճանական ներգրավմամբ սոցիալական ուղղվածություն ունեցող գործունեություն՝ անկախություն, նախաձեռնություն և ստեղծագործականություն դրսևորելու հնարավորությամբ:

DOI: <https://doi.org/10.58726/27382915-2023.1-506>

Գրականություն

1. Հարությունյան Ն., Ղազարյան Ա., Ղուկասյան Լ., Սոցիալական մանկավարժություն, Երևան, ԵՊՀ հրատարակչություն, 2017, 336 էջ:
2. Ղույումչյան Գ.Ե., Մանկավարժություն, Երևան, 2017, 464 էջ:
3. Մարության Ս., Դավլաբյան Ա., Նախադպրոցական մանկավարժություն, Երևան, 2008, 288 էջ:
4. Նալչաջյան Ա.Ա., Հոգեբանական բառարան, Երևան, Լույս, 1984, 240 էջ:
5. Козлова С., Куликова Т. Дошкольная педагогика, Москва, 2002. - 416 с.
6. Левкина Т. И. Воспитание социальной активности детей и подростков в учреждениях дополнительного образования в процессе художественно-творческой деятельности / Т. И. Левкина. Владимир., 2014. - 94 с.

Педагогические условия формирования социальной активности дошкольников

*Кармиле Вирабян
Армине Манукян*

Резюме

Ключевые слова: *психическое развитие, педагогическое состояние, дошкольный возраст, социальная среда, игровая деятельность, возможность, образовательный процесс*

Наше исследование по проблеме формирования социальной активности старших дошкольников показало, что в настоящее время разработаны методологические и теоретические предпосылки для решения и совершенствования данной проблемы.

Социальная активность старшего дошкольника может быть рассмотрена как реализуемое стремление детей участвовать в пространстве дошкольного образовательного учреждения в доступной общественно значимой деятельности, направленной на решение интересных и близких для них общественных задач при активном взаимодействии с другими людьми: взрослыми, сверстниками, детьми младшего возраста.

Анализ показал, что социальная активность старших дошкольников выступает как сложное интегральное образование, включающее в себя несколько взаимосвязанных компонентов. Проведенное исследование доказало, что развитие социальной активности детей старшего дошкольного возраста в образовательном пространстве детского сада происходит успешно при этапном построении этого процесса, обеспечивающего развитие основных компонентов социальной активности и предполагающего постепенное вовлечение дошкольников в социально направленную деятельность с возможностью проявить самостоятельность, инициативу и творчество.

В процессе работы мы выяснили, что социальная активность в старшем дошкольном возрасте имеет свои особенности и выражается в неравномерности освоения детьми основных компонентов социальной активности. Это проявляется в разрыве между представлениями старших дошкольников о социальной активности и ее реальном проявлении в поведении; между желанием детей участвовать в социально значимой деятельности и способностью довести начатое дело до получения результата.

Pedagogical Conditions Forming the Social Activity of Preschool Children

*Karmile Virabyan
Armine Manukyan*

Summary

Key words: *mental development, pedagogical condition, preschool age, social environment, game activity, opportunity, educational process*

Our study on the problem of the senior preschoolers' social activity formation showed that methodological and theoretical foundations for solving and improving this problem have now been developed.

The social activity of senior preschoolers can be considered a realized desire of children to participate in socially significant activities, in the space of a preschool educational institution, with the goal to solve social problems interesting for them while actively interacting with adults, peers and younger children.

The analysis revealed that senior preschoolers' social interaction functions as a complex integral education with a number of interconnected components. The study proved that the development of social activity of senior preschool children, within the educational space of the kindergarten, is successful in the staged construction of this process. The latter ensures the development of the main components of social activity and involves the gradual involvement of preschoolers in socially oriented activities with the opportunity to show independence, initiative and creativity.

During the course of our research, we found out that social activity in senior preschool age has its own characteristics reflected in the uneven mastery of the fundamentals of social interaction. This is manifested in the gap between the ideas of senior preschoolers about social activity and its real manifestation in behavior; between the desire of children to participate in socially significant activities and the ability to bring the matter to fruition.

Ներկայացվել է 23.03.2023 թ.

Գրախոսվել է 21.04.2023 թ.

Ընդունվել է տպագրության 25.05.2023 թ.